

Werkgroep Biodiversiteit– Stichting Landelijk Gebied Haren

Terugblik Groene Verbindingen Hondsrug Haren 2020-2024

In het landelijk gebied van Haren zijn er vanuit de dorpen Onnen, Glimmen en Noordlaren vele kleine en grotere initiatieven voor biodiversiteitsherstel. Vanuit de werkgroep biodiversiteit van de Stichting Landelijk Gebied Haren ontstond in 2020 het idee om daar meer verbinding in te brengen. Dankzij subsidie van [Deltaplan voor Biodiversiteitsherstel](#) kon het project Groene Verbindingen Hondsrug Haren van start. Dit project was gericht op meer samenhang tussen de dorpen Onnen, Glimmen en Noordlaren en had als doel een brug slaan tussen de verschillende werelden van agrarisch gebruik, recreatie en natuurbeheer.

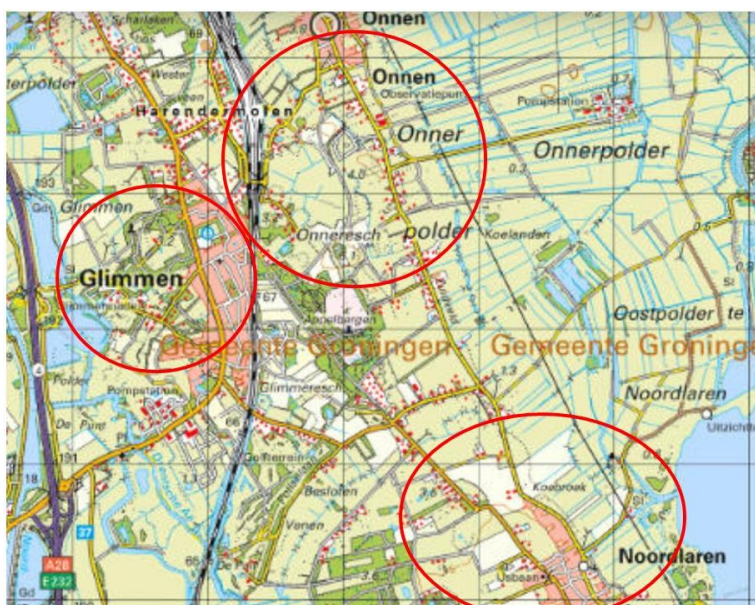
De drie pijlers van het project waren:

1. Aanleg van akkerranden, idylles en ecologisch beheer van bermen en hoilanden.
2. Bescherming van bijzondere ecologische locaties
3. Kennisdeling over biodiversiteit met bewoners, vrijwilligers, boeren, recreanten en de gemeente Groningen.

Het project werd gecoördineerd door de Werkgroep Biodiversiteit van de Stichting Landelijk Gebied Haren. De werkgroep heeft leden uit Onnen, Glimmen en Noordlaren.

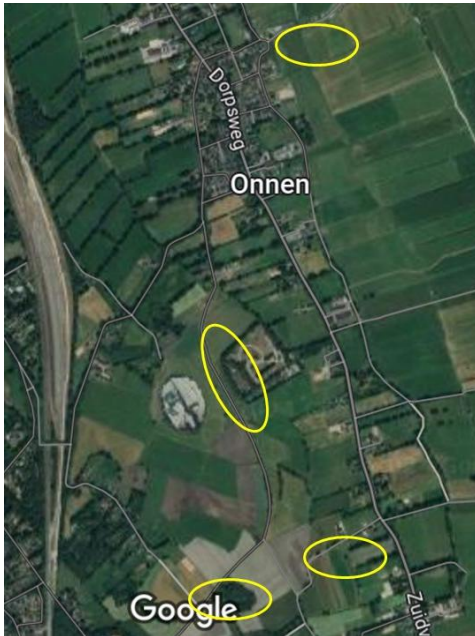
Overzicht projectgebied

Rond de drie dorpen Onnen, Glimmen en Noordlaren zijn verschillende initiatieven uitgevoerd en ondersteund met financiële bijdrage uit het project Groene Verbindingen.

Aanleg akkerranden en bijenidylle Onnen

In Onnen zijn van noord naar zuid groene zones gecreëerd, in de polder van het hunzedal (langs de Zuiderhooijdijk), op de Onneres (langs de Koelenbergsteeg en de Onneresweg). En ten zuiden van de Onneres is ondersteuning verleend aan een particulier initiatief: Menno's Tuin. Hier werken de eigenaren aan meer biodiversiteit door aanleg van vruchtdragende bomen en hagen. Vanuit het project is een bijdrage geleverd aan de aanleg van twee kruidenrijke veldjes.

Niet alle locaties rond Onnen waren even succesvol, vanwege de uitgangspositie van de bodem en het beheer. De rand langs de Zuiderhooijdijk is inmiddels weer verdwenen en ook de rand langs de Koelandsdrift is geheel vergrast. De randen langs de Onneresweg liggen beter ingebed, langs percelen waar

wisselteelt wordt toegepast met verschillende akkergewassen en gras klaver mengsels. De randen zijn ook verschillend, met eenjarige en meerjarige kruidenmengsels van de Cruydhoeck. De randen hebben veel aandacht omdat ze langs een druk bezocht wandelpad liggen. Ook Menno's Tuin wordt veel bezocht door wandelaars.

Bijdrage project aan initiatieven Glimmen

Vanuit het project werden een financiële bijdrage geleverd voor drie initiatieven:

- Voor aankoop van biologisch zaadmengsel voor de Zonneweide Glimmen,
- Het Voedselbos Glimmen kreeg een bijdrage voor aanplant en kruiden langs de oprijlaan.
- Ook is een bijdrage geleverd aan een boer voor het inzaaien van een akkerrand bij het grasland langs de Hoge Herenweg, een zeer mooi gelegen historische zandweg.

De [Zonneweide Glimmen](#) is een inspirerend voorbeeld voor een ecologische inrichting van een zonneweide. Het [Voedselbos te Glimmen](#) inspireert door een ecologisch verantwoorde voedselproductie in een natuurlijke omgeving. De akkerrand langs de Hogeherenweg is helaas niet meer aanwezig.

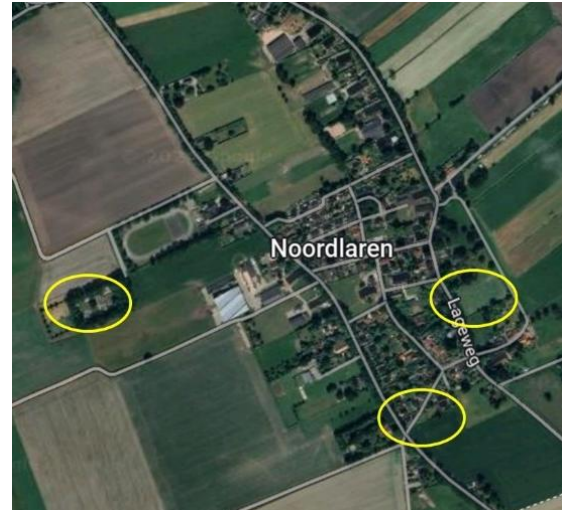

Aanleg akkerranden en bijenidylle Noordlaren

In Noordlaren zijn een strooiveld en twee bijenidylles aangelegd, één op gemeente grond en één op particuliere grond: het strooiveld is aangelegd bij de oude begraafplaats, het project leverde een bijdrage voor aanschaf van een inheems en biologisch kruidenmengsel.

De bijenidylle betreft een driehoekig veldje aan zuidrand van het dorp, grenzend aan een stuk landbouwgrond. Het veldje trekt veel bezoekers van en naar het hunebed vlakbij.

Het particuliere perceel ligt langs de doorgaande weg (de Lageweg) en is onderdeel van een boomgaard. Voor dit initiatief heeft het project een bijdrage geleverd voor aankoop van biologisch zaad.

Het strooiveld is onderdeel van een begraafplaats en wordt goed onderhouden door een professionele hovenier.

Het driehoekig veldje is gemeente grond, dat de eerste paar jaar door een hovenier is onderhouden. Voor de lange termijn is daar geen budget voor.

Het perceel aan de Lageweg wordt door de eigenaar beheerd.

Herstel bermen zandwegen Noordlaren

Vanuit Landschapsbeheer Groningen kwam in 2021 het verzoek aan de werkgroep Biodiversiteit om een bijdrage te leveren aan het herstel van de bermen van de zandwegen bermen Noordlaren: drie parallelle zandwegen aan de westkant van Noordlaren, alle in de richting oost-west. Deze zandwegen zijn van oudsher bijzonder kruidenrijk. Hier ging echter

in onderhoud het nodige mis, niet alleen door verkeerd bermbeheer maar daar bovenop ook nog eens verkeerd zandweg beheer. Er ging zoveel mis dat er een [overzicht](#) van alle incidenten is gemaakt. De herstelactie werd met alle betrokkenen (gemeente, landschapsbeheer en eigenaren aanliggende grond) voorbereid en uitgevoerd door inwoners van Noordlaren, samen met de werkgroep biodiversiteit. Hiervan is ook een uitgebreid [verslag](#) gemaakt.

Helaas staan de bermen er anno 2024 nog steeds slecht voor, vanwege fouten bij het ecologisch bermbeheer en gebrek aan afstemming met het zandwegbeheer. Bermen zijn soms nagenoeg verdwenen en er is nauwelijks begroeiing. Dit project, waarbij gemeente, landschapsbeheer, boeren en burgers samenwerkten illustreert hoe lastig het is om zelfs een ogenschijnlijk eenvoudig plan (bijzaaien in zandwegbermen) te realiseren.

Monitoring bermen

In Noordlaren worden sinds 2021 de bermen van de zandwegen gemonitord. Dit is zeer belangrijk gebleken omdat er met het beheer van deze zandwegen en de bermen het nodige mis is gegaan. Dankzij het monitoren van afgelopen jaar weten we beter wat er stond, wat kwetsbare locaties zijn en kunnen we beter met de gemeente overleggen over wat het gewenste beheer is. Ook (of juist) met nieuw beleid voor ecologisch bermbeheer blijkt het van belang om een goed beeld te hebben van wat er zoal staat /groeit om zo te kunnen adviseren over maatwerk bij de uitvoering van het gewenste beheer. De intenties (ecologisch beheer) zijn goed, de praktijk bleek weerbarstig (geen/onvoldoende kennis van de lokale flora).

Ook de ingezaaide percelen zijn gemonitord om te kijken wat ervan het ingezaaide mengsel is opgekomen en hoe zich het ontwikkelt. Op Menno's Tuin was bijna 100% van de ingezaaide soorten terug te vinden. Afgelopen jaren was er elk jaar een andere soort overheersend aanwezig (eerst kleurde het geel van de echte kamille, daarna wit van de margrietten en nu weer geel dankzij sint Janskruid).

Informatiebordjes en signaalbordjes

Bij enkele percelen zijn informatiebordjes geplaatst, met uitleg over de omgeving, biodiversiteit en wat er is ingezaaid.

Belangrijk onderdeel van het project was het ontwikkelen en plaatsen van signaalbordjes ter bescherming van kwetsbare vegetaties. Dit plan heeft vele fases doorlopen. Er is een verkenning gedaan van wat er zoal op dat gebied geprobeerd is en wat de ervaringen zijn. De ervaringen in heel Nederland zijn talloos en meestal zeer frustrerend.

Op meerdere locaties zijn bordjes te plaatsen ter bescherming van bijzondere soorten, zoals de bosgeelster en kruidenrijke bermen die onder druk staan door recreatie en verkeer. De bescherming van de bosgeelster is hard

nodig en was tot nu toe succesvol. Echter, bordjes kunnen niet zomaar op gemeentegrond worden geplaatst. De bosgeelster was een afgebakend klein project, waar de gemeente rekening mee hield bij het maaibeheer. Het plaatsen en weer weghalen vergt echter wel tijd en planning.

Andere locaties met bijzondere soorten zijn minder afgebakend: de veelheid aan te beschermen soorten maakten het ondoenlijk om overal actie te ondernemen. Het ecologisch bermbeheer zou een deel van de dreiging moeten kunnen ondervangen. De gemeente kwam eerder zelf met het plan om op verschillende plaatsen informatieborden te plaatsen over ecologisch bermbeheer (zie voorbeeld midden uit de gemeente Assen en Hilversum). Echter, door verloop bij de betrokken ambtenaren is dit nog niet gerealiseerd.

Lezingen cyclus biodiversiteit door Landschapsbeheer Groningen.

Een belangrijk doel van het project was ook meer bewustwording van het belang van biodiversiteit. In samenwerking met Landschapsbeheer Groningen werd een serie lezingen georganiseerd in Onnen, Glimmen en Noordlaren met aansluitend een excursie over biodiversiteit in verschillende biotopen: essen, bermen langs zandwegen en bomen & houtwallen.

De lezingen werden goed ontvangen. De werkgroep /SLGH hoopt dan ook in de toekomst nog meer lezingen en excursies te kunnen organiseren, zoals ook het [Groen netwerk Event](#) (5 jaar werkgroep Biodiversiteit).

Niet gerealiseerde plannen

Er zijn ook enkele initiatieven binnen dit project die niet gerealiseerd konden worden. Zo zijn plannen voor ecologisch maaibeheer voor een perceel met een pingo in Glimmen gestaakt nadat veel tijd en energie in gestoken in overleg en nader onderzoek waaruit bleek dat uitvoering en beheer te ingewikkeld en kostbaar zouden worden vanwege de slappe en natte ondergrond.

Leerproces

Klein beginnen en vanuit die basis verder gaan. Dit project begon met de pilot Bonte bermen Onnen en 1000 euro van Kernmetpit. Een pilot waar ook de gemeente bij betrokken was. Intussen was een goed netwerk gevormd en goede contacten gelegd met Landschapsbeheer die met de vraag of kwam voor een mooie locatie voor een kruidenrijke akkerrand. Deze akkerrand vormde weer de basis voor het uitwerken van het project Groene Verbindingen. Tijdens dit project werden nog weer nieuwe contacten gelegd in het landelijk gebied waar al veel initiatieven gaande zijn. Juist die samenwerking is een meerwaarde. Ookal weet je in het begin niet precies waarin de samenwerking kan bestaan, het blijft belangrijk van elkaars acties te weten. De verbindingen zijn er, nu is de uitdaging om de verbinding ook te behouden. Met name continuïteit van het beheer blijkt lastig.

